

Kako naj se cimajo rozge.

Dobil sem letos od več strani, iz Gradca (od gospod. društva), iz Maribora i. t. d. 2 in 3 letne vkoreninjene trse za sajenje, pa imeli so večidel prav slabe koreninice, med tem ko so trsi iz roženišnice tukajšne okolice skoz močno vkoreninjeni bili. Zatorej se mi ne zdi odveč, povedati, kako mi ravnamo pri cimanju rozeg. Pri obrezovanju se vzamejo samo lepe, zdrave rozge žlahnih plemen, izmed katerih so tukaj naj navedniši malnik (šipon), španiger (žlahnina), erjavina, prava črnina (vranek) in mušica. Rozge se na dolgost 18—20 palcev porežejo na debelem koncu tik oka, na tenkem $1\frac{1}{2}$ palec nad okom in po 50 v en šopek zvežejo. Potem se v zemljo zakopane shranjujejo. Sredi meseca aprila jih denemo v cimnico (Keimgrube). Ta je štiriogata, blizu dva črevlja globoka, in se izkopa na takem kraju, da se da iz nje voda izpeljati po žlebu, kateri se pa z mahovjem in kamenjem založi, da ni prepaha v jamo. Dno jame se pokrije z mahovjem, kakor tudi stene. Šopki rozeg, kateri so dvakrat, proti zgornjemu in spodnjemu koncu, z brezovo ali vrbovo šibico trdno prevezani, se zdaj vzamejo iz zemlje in se naravnost pa obrnjeni postavijo v jamo, tako da so spodaj tenki, zgoraj debelejši konci. Poprej pa se vsak šopek s pripravljeno deskico nekrati vdari po debelih koncih, tako da so vsi v eni planjavi. Na to se mora posebno paziti, ker rozge, ktere so med drugimi skrite, se ne cimijo. Pri tenkih koncih pa na to ni treba gledati. Vsi šopki se tudi med seboj z mahovjem zatlačijo in se kolikor mogoče stisnejo, da nikjer ni praznega prostora. Tudi se mora paziti, da so debeli konci vseh šopkov v eni plaujavi. Pokrijejo se potem 2 prsta visoko z pomočenim mahovjem, in čez to še 2 prsta visoko z rahlo prstjo in se tako v miru puste, dokler ne začnejo cimiti, kar se v 4—6 tednih zgodi. Večkrat se mora pogledati, ali je mahovje še mokrotno, če ne bi se moralo polivati, ali je dosti prsti nad njim, posebno pa, ali že cimijo, da se ne zamudi pravi čas, jih dati v že pripravljeno trsnico (Rebenschule), ali pa z njimi zasaditi novi vinograd. Kakor se na debelih koncih pokažejo beli popki, kot leča veliki, čas je, da se rozge vzamejo iz jame. Če koreninice in oka preveč odženejo, se odljajamo pri sajenju, in rozga se posuši ali vsaj slabeja ostane in trs za eno leto zaostaja. Ko bi trsnica ali novi vinograd še ne bil pripravljen, rozge pa že začele cimiti, bi se morale še za 1 ali 2 paleca z prstjo pokrivati, da se cimanje zadržuje. Na ta način sem lansko spomlad cimati dal 13.000 rozeg in so zdaj v roženišnici prav čvrsto vkoreninjene enoletni trsi. Letos pa, ko je les posebno zdrav in lep bil, imam v treh cimnih jamah blizu 50.000 rozeg, tako da o svojem času lahko postrežem vinorejcem z močnimi, vkoreninjenimi trsi samo žlahnih plemen.

Iz slovenske Bistrice.

Dr. J. Vošnjak.

Gospodinjam nekaj.

Za nasajanje se naj vzamejo vsikdar naj večja jajca. — Imeniti gojitelji živadi so opazili, da mlada živad, ktera se iz jajec izvali, važe dve tretini celega jajca. Pri različnih vrstah živadi, imajo tudi jajca različno težo. Gosinja jajca važejo nekđaj 8 nekđaj 16 lotov. Občno važe 10 kokošnih jajec blizo jeden funt, posamezno kokošino jajce pa važe po 2 nekđaj po četiri in tudi po $4\frac{1}{2}$ lotov. Take razlike se tudi nahajajo pri drugih živadskih jajcih. Po tem, kar je rečeno, morejo gošiči vagati šest ali deset lotov; pišike 2 ali 3, purice 3 ali 4 lotov. Ondi, kder se živadi do velikih gojijo, čini to veliko razliko ali se namreč nasadijo lažša ali težjša jajca.

G. L.

Gospodarska učilnica za ženske.

Dr. J. Neuman je predložil centralnemu odboru Bečkega gospodarskega društva, da se naj napravi gospodarska učilnica za odraščene ženske; odbor je ta predlog z veseljem prijel in se bode posvetoval o pomočkih, po katerih bi se ta učilnica ko naj hitreje osnovala. — Vse, kar je potrebno, da se dobro oskrbijo hlevi, dvor, kubinja in ravna in poboljša polje in vrt, in kar zamorejo pri tem ženske oči in roke; zatoraj obdelovanje zelenja, reja dreves, odreja živine in perutnine, svilnih črvičev, bučelarstvo, ravnanje z mlekom i. t. d. vse to se bodo ženske v tem učilišču učile. Res prav srečna misel, ktera dobro izpeljana, mora počasu dojt gospodarstvu na zlo veliki korist. Upamo pa tudi, da ta učilnica ne bo jedina v cesarstvu, temoč da se bodo jednake napravile v vseh deželah.

Navodi k narodnemu gospodarstvu.

Del III.

(Dalje.)

26. A za kakšno dobro so nam vojne? Te so potrebna sila in nadloga, ktero strast in besnost človeška zahteva. Vojne biti bi morale le za brambo; vsaki človek hoče svoje stvari varne imeti, da pa bode cela domovina in država varna, braniti jo imajo vsi državljani, ki so zato sposobni, vojaki bi tedaj bili, kedar je treba brambe, v miru pa bi koristno gospodarili; stalne vojne požirajo v miru brez vse koristi pridelke marljivih državljanov, in v času brambe in vojske se pogosto neveljavne pokažejejo. Na kratko: zgodovina in doba sedajna nam priča, da velike stalne vojne so nekako proklestvo narodom in državam, naj večja kuga dobremu narodnemu gospodarstvu, igrača vladarjev in vedni pomoček za nasilovanje, tlačenje ljudev, zapreka pravi svobodi.

27. Kakor so velike stalne vojne, tako so velike armade opravnikov, uradnikov ali činovnikov silno zlo narodnemu gospodarstvu: kder je opravišstvo (functionarisme, Beamten-thum) kot celo poseben stan ali kasta, in se kot tako za se po svoji volji razvija in vse nadvlada, postane naj gnjusnija nadloga družbi človeški. Kakor vsak pojedini človek naj boljše svoje zadeve pozna in si jih opravlja, tako jih tudi vsaka posebna občina, pokrajina, dežela ali narod; dati ali pustiti je tedaj treba vsakemu svojo upravo, občinam, deželam narodom dotično samo upravo, samovlado „selfgovernment“ autonomijo: s tim mine vsa krivična opraviška vlada (fonctionarisme, bureaucratie) vlada se narod sam kakor mu naj prijetnejše in naj pripravnejše: ne gleda več vlade kot črno pošast, ki ga grabi in tlačí, temoč kot prijatelico in potrebno mu suprugo. Velike stalne vojne in armada opraviška ste dve siloviti mori, ki narodno gospodarstvo in srečo davite: treba je narodne samo-obrambe in samovlade, da se ona krivica odstrani; narodi pa se morajo zato pripravljati, da bodo sposobni sami se braniti in vladati.

28. Končaje prvi del navodov k narodnemu gospodarstvu, ki o izdelovanju ali produkciji govori, vidimo: da nič kar koli na svetu ima kakšno veljavo se brez dela pripraviti ne more. Zato za vse, kar želimo pošteno si pridobiti, moramo se truditi in si pridelati: velika napaka so tedaj loterije in vse takšne naprave, ki ljudstvo slepijo in mu obečujejo si brez dela bogastvo in premoženje dobiti. Le čudno je, da se v Avstriji še nikako ne misli odpraviti loterij in takšnih sleparskih, pogubljivih naprav: po teh se veliki del ljudstva silno pači in demoralisira, tako da to ne misli, kako bi po marljivosti, truda in resnem delovanju se vpremožiti moglo, temoč le o premoženju sanja, ktero bi mu sreča donesla: takšnim ljudem je tedaj delo sitno, delajo nevoljni in še mnogi del tega kar si pridelajo, za prazne sanje zamečejo.

Za ta prvi dovršeni tečaj podaja spisatelj sledeča vprašanja: Kaj se ravna pri nas glede kmetijstva, obrtnijstva in trgovstva ter družbinskih zadev proti dozđaj omenjenim pravilom narodnega gospodarstva in kateri bi bili pomočki proti tem napakam?

Za naj boljši razpravni odgovor ponuja pisatelj 2 pruska tolarja; ker pa se jemu samemu spisi poslati lahko ne morejo, prosi slavno vredništvo poskrbeti, da se pregledajo in naj boljše potem tudi v Slov. Gospodarju natisne ter drugo z zasluženo pohvalo omeni. (Konec dela tretjega.)

Narodno učiteljsko društvo v labodski vladikovini.

Kakor v Beljaku na Koroškem, smo se tudi mi labodski učitelji zbrali 14. aprila v Celju in sicer v čitalnični dvorani ter se posvetovali: kako ustanoviti narodno učiteljsko društvo v labodski vladikovini.

Namen društva je: a. posvetovanje o šolskih in učiteljskih zadevah; b. vaje in produkcije v petju in godbi; c. ustanovitev matic, iz koje obresti se bodo podpirale učiteljske vdove in sirote.

Udi se dele v delavne in podporne. Delavni udi morajo le učitelji biti.

Pristopnina znaša na leto:

- a. za ude pri petju in godbi 2 gld.
- b. „ „ samo pri petju 5 „
- c. „ „ ki niso pri petju in godbi 5 gld.
- d. „ „ podporne ude 3 gld.

Plačuje se pri glavni skupščini eno leto naprej.

Čisti društveni dohodki vsakega leta se prilagajo po glavni skupščini k matici, koja se ne sme odjemati. Glavna skupščina vsako leto določi stroške za društvene potrebe in kako se mora s premoženjem ravnati, da dobro raste. Društvo začne vdove in sirote podpirati takrat, kadar toliko premoženja ima, da ena iz obresti po 60 gl. na leto dobi.

Če premislimo, da je blizo 300 učiteljev v labodski vladikovini in ako je tretjina v društvu, dobimo kmalu lepo matico.

V začasni odbor so voljeni sledeči gg. učitelji: Irgl Janko, Bučnik France, Koderman Filip, Valetinič Karol, Flis Anton, Kaner Janko, Škoflek Jakob in sicer vsi iz starega labodskega. V sledečih dekanijah še nobeden ni pristopil: V Mariboru, Jerenini,*) šent Jurju na Ščavnici, pri Velikinedelji, na Ptuju, v Rogateu, Vuzenici, Marnbergu in Hočah.

Tudi mi smo določili dva občna zbora in sicer po veliki noči in v mesecu oktobru. Pisatelj teh vrstic svetuje začasnemu odboru tukaj očitno:

a. da je oktoberska skupščina vsako leto v glavnem mestu Mariboru in sicer drugi dan po učiteljskih skušnjah, kajti takrat veliko učiteljev v Maribor zahaja;

b. da začasni odbor prosi prevzvišeno škofijstvo, da razpiše učiteljske skušnje vsako leto 2 meseca pred glavno skupščino;

c. da začasni odbor prosi slavno predsedništvo narodne čitalnice, v Mariboru, da nam za glavni zbor prepusti čitalnično dvorano, **) ter nas naj zvečer z kako veselo igro razveseli.

d. da začasni odbor prosi slavno vredništvo „Slov. Gospodarja“, da postane „Slov. Gospodar“ tudi učiteljski organ za labodsko vladikovino, v kojem bi se vse šolske stvari preresetavale.***)

To začasnemu odboru v pretres.

Pri sv. Jakobu v slov. Goricah 24. aprila 1868.

Franjo Čeh, Strmski učitelj.

Dopisi.

Iz Ormuža 4. maja. Da bote videli, kako se pri nas š. 19 izvršuje, pošljem vam poziv (povabilo) našega gospoda aktuarja, ktero se od besede do besede tako le glasi:

Poziv (povabilo).

Veit u. Agnes Radeg Auszügler iz občine (soseske) Prezlava hišni broj (številka) — se povabi, dne 15. Aprila 1868 ob 8 na c. kr. kotarski (okrajni) ured priti, in se pri Gefertigt oglasiti.

C. kr. kotarski (okrajni) ured u Fudan (to je: Friedan) dne 24/3 1868.

Delpini.

Včeraj smo bili na pomladanski zabavi pri Velikinedelji v krčmi gosp. Petka. Prav izvrstno smo se imeli, posebno se je odlikoval mladi gosp. Davorin Petek s svojo sestrično na odru. Zabavljala in zanimala sta celo mnogobrojno društvo kaj dobro in želeli bi, da bi se take veselice mnogokrat ponavljale in po vsej Sloveniji širile. Središče vse zabave so bili pa pevci Ljutomerske čitalnice, kateri so se na 3 vozih z velikansko narodno zastavo pripeljali. Občudovali smo vsi njihovo natančnost in sigurnost, — se ve, vsa zasluga gre v tej zadevi izvrstnemu pevovodju gosp. Baueru. Med drugimi gosti smo opazili tudi našega neprecenljivega poslanca gosp. Hermana, Ant. Tomšica, vrednika „Slov. Naroda“, dr. A. Klemenčiča, dr. V. Zarnika, ki so vsi navdušeno zbrani množici govorili, naj se izdrami enkrat iz svojega spanja in naj se zaveda svojega slovenskega imena. Reči pa moramo, da je Vatroslav Mohorič, kmet in župan iz Podgradja pri Ljutomeru vse govornike prekosil. Nismo se mogli prečuditi, odkod ta mož svojo zgovornost, nevstrašljivost in izobraženost jemlje. Reči mu moramo tu brez vsega prilizovanja, da bi bil on na diko vsakemu slov. deželnemu zboru kot poslanec. Namerjamo tudi mi Ormužanci še ta mesec napraviti narodno zabavo da bi tudi enkrat malo toliko v narodnem smislu zapano naše mestu izbudili. Hvala, še enkrat presrečna hvala staremu in mlademu Dav. Petku, da sta nam tako izvrstno zabavo priskrbela.

*) Pristopila sta: Pisatelj in gospod Urban Bezjak, od unih pa ni niti duha, niti sluha, če ravno je pisatelj pravila od fare do fare poslal.

**) Prepričani smo, da bo čitalnični odbor to rad storil.

Vred.

***) Mi pa bomo po mogočnosti in z veseljem društvo podpirali in če bo izdatno število g. učiteljev na naš list naročilo, smo tudi pripravljeni jim kake polajške dati.

Iz gornje Ložnice pri slov. Bistrici 29. aprila.

Predragi slovenski kmetje! Preteklo je že nekoliko časa, da niste našli v „Slov. Gospodarju“ mojih slabo sestavljenih vrstic. Opominjam vas danas spet, prebirajte prav marljivo slovenske bukve, časnike spisane in na svitlo dane od slovenskih rodoljubov Slovincem v poduk in napredek v gospodarstvu, da ne bodemo dalje zaostali za našimi sosedi in dolžili slabe letine, ujme, velike dače itd. kadar se nam bode slabo godilo; mnogo tega smo si po nedelavnosti večidel sami krivi. Kmetje! učimo se, napredujmo v kmetovanju, to bo tedaj naše veselje, napredek, lep dobiček in čast za nas pri naših pametnih sosedi, da dobimo tudi pri njih spoštovanje; če pa ne bomo napredovali bo nam spet V. Vodnik pel: — „Lenega čaka strgan rokav, — Palca beraška, prazen bokal.“ — ali, kakor je že častit vrednik „Novic g. dr. J. Bleiweiss v neki pratiki za vošenje novega leta napisal, rekoč: — „Pridni srečo naj ima, — Lenim sreča nič ne zda.“ — Tudi naš časnik ima za spodbudo slov. kmetom na vsakem listu napisano: „Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Toraj, dragi kmetje, naprej v umnem gospodarstvu in sreča in blagoslov bo gotovo naš.

Prebirajmo marljivo časnike saj nahajamo vsak mesec v „Slov. Gospodarju“ popolno vodilo v poduk pri našem gospodarstvu in skoraj v vsakem listu nekoliko novih znajdeb in skušenj za napredek.

L. Stepišnik,
kmet in mlinar.

Iz Artiča. J. K. (Srenj. svetovalec in šolski odbornik.)

Naj še bo meni devoljeno nekoliko vrstic v dragem nam „Slovenskem Gospodarju“ napolniti. Mila spomlad odklenola je svoje pihleje in vse rado posluje na kmetih in obdeluje mater zemljo, da bi, Bog blagoslovivši nam delo, spet za naše tolikovrstne potrebe pripomočkov zadobili. Malo se pečamo s politikom ker vse skozi smo domačini in malo clo malo pridemo v dotiko z inostranci; rajši toraj vrtamo in rijemo po zemlji, včasih kake občinske posle izvzemši. Lepo je videti marljivega kmeta, ki si vse redno in vrstno pri svojem posestvu pospravi; pa bolj veselo je videti še, in za kmeta spodbudljivo in častno, če vidi, da mara tudi gospod za kmetovalstvo. Kupili so Artičani že pred več leti lepi kos zemlje pri cerkvi in postavili lepo šolo, pa ostala je ta zemlja doz-daj pusta in nekultivirana. Nijeden dosedajnih učiteljev ni blagohotel kaj storiti za prihodnost. Ko bi le vsak na tem lepem prostoru bil postavil kakih 6—8 drevesec, bilo bi zdaj že kaj koristi, a nekteri človek ne misli na drugo kot na sebe. Imamo blizo že eno leto zdaj res izvrstnega učitelja, kako v šoli tako tudi v cerkvi in javnem življenju. Obče spoštovani in ljubljani g. F. B., kakor je sploh znano je izvrstven pedagog in organist, da že slovi; pa tudi kar nam je bolj novo, vrti sadjerejec. Blizo kakih 100 dreves bo to spomlad na šolski zemlji posajenih in požlahtjenih; še celo iz Šoštanja od slavnega sadjerejca č. g. izgl. učitelja P. M. je več drevesec prišlo. Na drevesni šoli bo kakih 300 divjakov posajenih nekaj požlahtjenih, kakih 1600 pa pešek posejanih. To nas Artičke farmane jako veseli, da se gospod učitelj tako rad s kmetovalstvom peča, ker je vse to z lastno roko samo z šolarji dovršil; deca naša pa je že vsa vneta za sadjerejo in tudi posestniki posnemajo to vrstno in redno zasajanje dreves. Nadjati se je, da izraste iz tega sadjerejnega početja šolskega veliko blagra za občino našo. — Naš č. g. učitelj F. B. je pa tudi v drugih državljskih predmetih izbrisana glava. Samouk soznanil se je s hrvaškimi, srbskimi, českimi in ruskimi jezikom ter čita „Narodne novine“, „pučkega prijatelja“ Slavjansko zarjo i. t. d. Občina naša mu je izročila ravnateljstvo županijskega urada.

Pred nekoliko časa je bila volitev cerkvenega in šolskega konkurenčialnega odbora, kterima je imenovani g. učitelj za načelnika (Obmann) izbran. Med tem ko drugde po spačenih zmoteni srenjčani breznačajne rogovileže za take odbore volijo so pri nas sami pošteni možje izbrani. — Še eno veselo moram omeniti. Kakor imenik lanskega kole-darčka družbe sv. Mohorja kaže, sta v Artičah, samo dva u-da bila, letos je č. g. učitelj nabral od šolarjev za pet iztisov, dalje so na njegovo povabilo pristopili župan, 2 svetovalec 4 odborniki in kakih 10 drugih posestnikov, tako da je število vendar na 24 dorastlo, gotovo lep korak, ki nam obetuje lepega ploda in rasti.

Mislimo da bomo Artičani tudi svojo šolo skoraj definitivno postavili in se ne bomo od Sromljanov in Zdolancev dali porekati, kteri že imajo vstanovljene šole. Z Bogom!